

**Europska mreža pravobranitelja za djecu
(European Network of Ombudspersons for Children – ENOC)**

Stajalište o zaustavljanju imigracijske detencije djece

Doneseno na 23. Općoj skupštini ENOC-a, 27. rujna 2019. u Belfastu

„Imigracijsku detenciju djece treba zabraniti i nikad se ne smije provoditi, čak ni kao krajnja mjera!“

Europska mreža pravobranitelja za djecu (ENOC) u više je navrata izričito izrazila svoje čvrsto suprotstavljanje bilo kojem obliku detencije (zadržavanja) djece temeljem njihovog imigracijskog statusa¹, budući da ono predstavlja povredu niza prava djece zaštićenih međunarodnim pravom (posebice Konvencijom UN-a o pravima djeteta, članak 2., 3., i 37. i Europskom konvencijom o ljudskim pravima, članak 3. i 5.). Važećim zakonodavstvom EU-a² dopušta se zadržavanje „samo u krajnjem slučaju i nakon što se utvrdi da se druge manje prisilne mjere ne mogu primijeniti. Maloljetnici bez pratnje zadržavaju se samo u izvanrednim okolnostima“. Načelo „krajnje mjere“ u vezi s imigracijskim zadržavanjem djece ugrađeno je i u međunarodne pravne dokumente i deklaracije, kao što je, na primjer, Njujorška deklaracija o izbjeglicama i migrantima³. Međutim, unatoč odredbi kojom se dopušta zadržavanje samo u „izvanrednim okolnostima“⁴ u mnogim je državama uobičajeno zadržavanje djece migranata iako je ono dopušteno samo kao krajnja mjera. Kao što su primijetila mnoga međunarodna tijela za ljudska prava, poput Parlamentarne skupštine Vijeća Europe,⁵ koja je pokrenula kampanju za zaustavljanje imigracijskog zadržavanja djece: „i nadalje se svake godine zadržavaju deseci tisuća djece migranata. Ta je praksa u suprotnosti s najboljim interesima djeteta i jasna je i nedvosmislena povreda prava djeteta“.

U vezi s načelom „krajnje mjere“, čini se kao da su vlade koje i nadalje zadržavaju djecu zbog njihovog imigracijskog statusa iscrpile sve druge mogućnosti. Nadalje, implicira se da je imigracijsko zadržavanje djece prihvatljiva praksa unatoč dostupnim, troškovno prihvatljivim te djelotvornim i humanim alternativama. Načelo „krajnje mjere“ u praksi omogućava vladama uporabu imigracijskog zadržavanja kao prvu mjeru koja se primjenjuje u okviru politike održavanja granica.

¹ ENOC Recommendations on “Safeguarding and protecting the rights of children on the move: The challenge of social inclusion”, 2017., „Djeca u pokretu: djeca na prvom mjestu”, 2013., “Statement on EU Return Directive”, 2008., “State Obligations for the Treatment of Unaccompanied Children”, 2006. Pojam „imigracijsko zadržavanje” označava bilo koji oblik lišavanja slobode koji se nameće djeci u vezi s njihovim imigracijskim statusom.

² Direktiva 2013/33/EU Europskog parlamenta i Vijeća.

³ Rezolucija Opće skupštine UN-a od 19. rujna 2016.

⁴ Pojam „djeca migranti” u ovom dokumentu označava svu djecu koja se sele iz jedne u drugu zemlju, bez obzira na to jesu li u pratnji članova svojih obitelji ili ne i traže li međunarodnu zaštitu ili ne.

⁵ Rezolucija Parlamentarne skupštine Vijeća Europe 2020. (2014.) “The alternatives to immigration detention of children”.

Kao članice ENOC-a izražavamo ozbiljnu zabrinutost zbog još uvijek široko rasprostranjene prakse zadržavanja djece zbog njihovog imigracijskog statusa, pod izlikom „krajnje mjere“. Stoga,

A. pozivajući se na međunarodne institucije za ljudska prava koje navode da je imigracijsko zadržavanje djece uvijek protivno najboljim interesima djeteta (u skladu s člankom 3. Konvencije UN-a o pravima djeteta), da je proizvoljno i da čini povredu ljudskih prava djeteta, a posebno:

- na Zajednički opći komentar br. 4 (2017.) Odbora za zaštitu prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji i br. 23. (2017.) Odbora za prava djeteta o obvezama država u vezi s ljudskim pravima djece u kontekstu međunarodne migracije u zemljama podrijetla, tranzita, odredišta i povratka, u kojima se navodi da: „...*mogućnost zadržavanja djece kao krajnja mjera, koja se može primjenjivati u drugim kontekstima, kao što je maloljetničko kazneno pravosuđe, nije primjenjivo u imigracijskim postupcima jer bi bila u suprotnosti s načelom najboljeg interesa djeteta i pravom na razvoj*“ i „...*svaki oblik zadržavanja djece prilikom imigracije treba zakonski zabraniti i tu zabranu treba u potpunosti primjenjivati u praksi*“;
- Rezoluciju 2020 Parlamentarne skupštine Vijeća Europe (PACE, 2014.) kojom se pozivaju države članice: „... *da potvrde da zadržavanje djeteta na temelju njegovog imigracijskog statusa ili imigracijskog statusa njegovih roditelja nije nikada u najboljem interesu djeteta; da uvedu zabranu imigracijskog zadržavanja djece u ovo zakonodavstvo, ukoliko to već nije učinjeno i da osiguraju njegovu punu primjenu u praksi; da se suzdrže od upravnog zadržavanja djece bez pratnje ili djece odvojene od roditelja...*“;
- presude Europskog suda za ljudska prava⁶, u kojima Sud, nakon što je razmotrio uvjete pod kojima su u pojedinačnim slučajevima zadržana djeca migranti, izražava mišljenje da nisu bili uzeti u obzir najbolji interesi djeteta i da zadržavanje predstavlja nečovječno i ponižavajuće postupanje i/ili povredu prava djece na slobodu i sigurnost te da je, stoga, u suprotnosti s Europskom konvencijom o ljudskim pravima;
- posebnog izvjestitelja UN-a za mučenje i drugo okrutno, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje⁷, koji navodi da: „... *lišavanje slobode djece zbog njihova migracijskog statusa ili migracijskog statusa njihovih roditelja nikad nije u najboljem interesu djeteta, premašuje zahtjeve nužnosti, postaje uvelike nerazmjerno i može biti okrutno, nečovječno ili ponižavajuće za djecu migrante*“.

⁶ Sažeti prikaz naveden je u informativnom članku Europskog suda za ljudska prava o maloljetnicima migrantima bez pratnje, 2019. i o maloljetnicima s pratnjom, 2018.

https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Unaccompanied_migrant_minors_detention_ENG.pdf

https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Accompanied_migrant_minors_detention_ENG.pdf

⁷ Vijeće za ljudska prava Opće skupštine UN-a, Izvješće posebnog izvjestitelja UN-a za mučenje i drugo okrutno, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje, A/HRC/22/53, 5. svibnja 2013., stavak 80.

B. naglašavajući činjenicu da međunarodna istraživanja⁸ pokazuju da zadržavanje može imati vrlo ozbiljne kratkoročne i dugoročne posljedice na zdravlje i razvoj djece; a posebno:

- nepovoljan učinak zadržavanja na zdravlje (kako mentalno tako i fizičko), razvoj i dobrobit djece pokazan je na brojnim primjerima, čak i u slučaju zadržavanja na vrlo kratko vrijeme i u relativno humanim uvjetima;
- djeca migranti koja su zadržana imaju veći rizik od stresa pa u stvari i češće pate od stresa, napetosti, depresije i anksioznosti te često imaju simptome slične posttraumatskom stresnom poremećaju (PTSP), poput nesanice, noćnih mora i enureze; djeca mogu iskazivati osjećaje bespomoćnosti i frustracije kroz nasilničko ponašanje prema ostalima i sebi samima; istraživanja su pokazala i da su ta djeca izložena većem riziku od samoubojstva, pokušaja samoubojstva, samoozljeđivanja, mentalnih oboljenja i problema u razvoju, poput problema vezanih uz poremećaje privrženosti;
- zadržavanje djece također ima znatan učinak na obrazovanje djece; u mnogim zemljama djeca nisu uključena u program obrazovanja za vrijeme zadržavanja ili ako jesu, program u koji su uključeni nije redovit obrazovni program ili je pak nedovoljan; vrlo malo pažnje posvećuje se njihovim kulturnim i rekreacijskim aktivnostima;
- pristup zdravstvenoj skrbi i liječnicima specijalistima također je problematičan u mnogim slučajevima;

C. uzimajući u obzir da postoji nekoliko alternativnih mogućnosti za osiguranje primjerenog smještaja i podrške djeci migrantima prilikom njihovog prvog dolaska ili kad vlasti otkriju da nemaju potrebne dokumente ili da su bez pratnje, ili, u slučaju vraćanja, za vrijeme prije njihovog odlaska, koje mogu omogućiti vladama zadovoljavanje interesa nacionalne i/ili regionalne sigurnosti i osigurati ono što je u najboljem interesu djeteta, u skladu s međunarodnim pravom;

to se jasno vidi i iz izvješća Parlamentarne skupštine Vijeća Europe „Alternative imigracijskom zadržavanju djece“ (2014.) i istraživanja koje je naručila organizacija *International Detention Coalition*, koji su pokazali da se troškovno efikasne i pouzdane alternative zadržavanju, u okviru kojih se djeca ne odvajaju od svojih roditelja i u okviru kojih se maloljetnicima bez pratnje osigurava sigurno socijalno okruženje, primjenjuju u nizu situacija i da su korisne za cijeli niz sudionika u ovom području politike⁹;

kao članice ENOC-a¹⁰, potičemo vlade europskih država da uvedu u svoje zakonodavstvo potpunu zabranu imigracijskog zadržavanja djece, da u potpunosti ukinu u praksi mjeru lišavanja slobode djece migranata, da jačaju relevantne mehanizme za praćenje i da rade na sveobuhvatnom promicanju djeci primjerenih i odgovarajućih mjera kao alternativni zadržavanju.

⁸ Vidi “A study of immigration detention practices and the use of alternatives to immigration detention of children”, s bibliografijom, Odbor za migracije, izbjeglice i raseljene osobe Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, 2017.

⁹ “There are Alternatives”, A handbook for preventing unnecessary immigration detention, International Detention Coalition, 2011.

¹⁰ Ovo je stajalište sastavljeno uz pune konzultacije sa svim članicama ENOC-a i uz savjetodavnu pomoć Georgea Moschosa, bivšeg grčkog pravobranitelja za djecu, na kojoj smo mu veoma zahvalni.